

קובץ

# הערות וביאורים בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בפס"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות



תרומה

גליון כב (תלא)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת תשמח, תהא שנת חירות משיח - שנת הקהל  
שמונים וחמש שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

ב"ה עש"ק פ' תרומה, ב' דר"ח אדר שנת תשמח, שנת הקהל.

## תוכן הענינים

### אגרות קודש

הערות באג"ק כ"ק אד"ש ח"ג..... ד

הערה באג"ק אדמו"ר הרלי"צ ח"ד..... ו

### לקוטי שיחות

עבד ערל מותר לעשות מלאכות בשבת בפרהסיא..... ו

החליב בעבד ערל הוא מחמת עצמו..... ז

שילט הרמב"ן בשביתת בהמה ועבד..... ח

בשילט הרשב"א בשביתת גר תושב..... ט

גר תושב לשילט הרמב"ם הו"ע של "גירות"..... י

שילט רש"י דגר תושב מוזהר על שבת..... י

בענין עשה תורתך קבע ואל תעשם עראי..... יא

בענין חיוב אכילת לחם בפורים..... יג

### פשוטו של מקרא

בפרש"י עה"פ (וד"ה):

כה, ב בד"ה ויקחו לי תרומה..... יז

שם בד"ה תקחו את תרומתו..... יז

כה, ט בד"ה ככל אשר אני מראה אותך..... יז

כה, יח בד"ה כרובים..... חי

שם בד"ה מקשה..... חי

שם..... כ

כה, יט בד"ה ועשה כרוב אחד מקצה..... כ

כה, כב בד"ה ודברתי אתך מעל הכפרת..... כא

כו, ג בד"ה אשה אל אחותה..... כד

כו, טו בד"ה עצי שטים עומדים..... כד

כו, ל בד"ה והקמות את המשכן..... כה

שם בד"ה הראית בהר..... כה

כז, ח שתלקת רש"י..... כו

רשימת ביאורי כ"ק אד"ש בפירש"י דפ' תצוה..... כו

## שונות

משלח נקרא אור..... כט

הפליטון הקדים שמור לזכור (גליון)..... כט

בענין אדם זוקף ראשו למעלה כשרוצה לזכור..... ל

א ג ר ו ת ק ו ד ש

א. הערות באגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ג

עמ' צד מודפס הרה"ח (הא') צ"ל הרה"ג.

עמ' רג בשוה"ג מודפס מתעקסים צ"ל מתעסקים.

עמ' של שו"ה שלא מודפס עקשמש לכאו' טעות ואולי צ"ל ע"כ (עד כאן) שמש.

ע' תלד בשוה"ג שו"ה נבהלתל. . ראה לקמן אגרת תשמב, צ"ל, תשנה ושם בשוה"ג לאגרת תשנה (עמ' תעב) נדפס מכתבי: דלעיל - תש"ט, צ"ל תשכ"ט.

מפתח מוסדות - ערך ישיבות שו"ה הי. נדפס חפא. צ"ל תפ"א.

מפתח אנשים -

אבוחצירא מאיר - ע' תע"ח מהראוי להזכיר - ואביו, ע' תעט.

מודפס גרוארלי' צ"ל גורארלי'.

חסר הבלין ר"ז - ע' ט"ו (הערותיו לתניא).

נאה, אברהם חיים חסר הציון לעמ' ר"י, שכ"ו.

במפתח ענינים, חסר הרבה ציונים לערכים שסימנו בהמפתח וכן חסרים ערכים שונים, ולדוגמא:

ערך אסיפות רבנים: להוסיף עמ' שעה (ברכה לאסיפת ר. במרוקו).

חסר ערך אסיפה, עמ' שכג (אודות שאלה הנוגעת לקיום המל"ח).

חסר ערך בהכנ"ס, עמ' שצב (נכון ליסד ב. נוסח אר"י).

בריאות: יש להוסיף עמ' שצד. (מדוע לא בישר מהטבת ה.ב.).

ערך הפצת המעיילנות: יש לצייין עי"ע חסידות.

המסומן בערך התרגשות לעמ' רפד-ה, צ"ל בערך כעס.

יום הולדת: יש להוסיף, עמ' שסב, שסט (ואין מספיק ציון העניין בערך צבא) תז (ואין מספיק ציונו בערך תורה).

כינוס: יש להוסיף עמ' שכח (בערך בפ"ע: וע' צה).

לשון הרע: עי"ע שמירת הלשון.

מרה שחורה: להוסיף עמ' שנג. שסו.

ספרים: בספרי הצ"צ מצוילין לאוה"ת שמות לעמ' י והוא טעות וכנראה צ"ל עמ' וא"ו. כן יש להוסיף עמ' שצא (ספר החקירה).

בספרי המהר"ש יש להוסיף עמ' שצ ("מה שהעיר" בהמשך מים רבים תרל"ו).

עשירות: להוסיף עמ' תכד.

פלטים: להוסיף עמ' תפג (א"א לצוות לכל הפ. לעלות לאה"ק), אף שצוילין במפתח מקומות ערך א"י).

פרנסה: יש להוסיף, עמ' שנד, שנז, שעב.

פתגמים: אדמו"ר הרד"צ, יש להוסיף, עמ' שנג, (קיבל הנשיאות בתנאי שיהי' בחסד וברחמים). [או בערך שיחות: שיחת שמח"ת תרצ"ג].

ערך קרבו רודפי זמה (פוליטישנס כו'): לכאו' שיך

לערך פתגמים ולא לערך בפ"ע.

רבנות: להוסיף עמ' רסד, עדר, שעא, תיג-ד.

רפואה: יש להוסיף עמ' רפד, שפט (למלאות ציווי הרופא). תטו (לשאל בעצת ב' רופאים מומחים).

תפילין: יש להוסיף עמ' תלה (בדיקת הת. ושיעור הרצועות).

הת' חיים משה ווינטער  
- תות"ל 770 -

ב. באגרות קודש מאדמו"ר הרי"צ נבג"מ ח"ד במפתח שמות אנשים ומקומות עמוד תקפ"ה כתוב "שניאורסאהן, חי' מושקא (אשת אדמו"ר הצ"צ): מט".

ובעמוד מט שם כתוב וזלה"ק: "בעת התנאים של דודתי ומחותני מרת חי' מושקא תחי' עם דודי ומחותני הר"מ שי' - קיץ תרנ"א" עכלה"ק.

ואיך כתב בהמפתח אשת אדמו"ר הצ"צ? (ואולי הרי זה הוריהם של "הארענשטיין" שהתחתן עם בתו של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ שנינא).

הרב מנחם נחום שיין  
- תושב השכונה -

### ל ק ו ט י ש ל ח ו ת

ג. בלקו"ש פ' משפטים (סעי' ב') מביא מ"ש הרדב"ז (שו"ת הרדב"ז ח"ה סי' אלף תקכה) שהרמב"ם הוסיף תיבת "בפרהסיא" - "לפרושי להברייתא", ומבאר שלכאורה כוונתו של הרמב"ם מחלוקת התנאים היא אם אסור לעשות מלאכה

בפרהסיא ושרי רק בצנעה כישראל בחוה"מ או שעושה גם בפרהסיא כישראל בחול, אלא דפ"ל זה צ"ע דהרי בפשטות פליגל באיזה סוג מלאכות הוא מותר ולא באיזה אופן, וכמפורש בדרושלמי דבזה פליגל, ובהערה 11 כתב דנוסף לזה אינה מוסברת כוונת רע"ק "כישראל ביו"ט" שלכאורה אינה אלא הגבלה בסוג המלאכה עיל"ש.

ולכאורה אפ"ל דכוונתו הוא, דבודאי פליגל באיזה סוג מלאכות הוא מותר, וכדמוכח כן גם מרע"ק דשם ה"ז הגבלה רק באיזה סוג מלאכה הוא מותר כנ"ל, אלא דכוונתו דלדעת הת"ק שאומר "כישראל בחולו של מועד" הנה מונח בזה ג"כ האופן שהוא מותר לעשות מלאכה רק בצנעה וכו' היינו דסב"ל דדינו לגמרי כישראל בחוה"מ הן בסוגי המלאכות והן באופן שהוא מותר לעשות מלאכה, ורע"ק סב"ל שהוא בגדר ישראל ביו"ט וזה נוגע בדרך ממילא רק לאיזה סוגי מלאכות הוא מותר, ואילו ר"י ור"ש סב"ל כישראל בחול דמונח בכוונתם ג"כ שעושה בפרהסיא, וזהו כוונת הרדב"ז דכן מפרש הרמב"ם הברייתא, ולכן פירש ג"כ בפרהסיא, ולפ"ז לא קשה עליו כנ"ל.

\*

ד. (ב) בסעי' ד' נתבאר דשיטת הרמב"ם דהאיסור בעבד גר תושב כו' אינו פרט בשביתת ישראל אלא שייכת לבן האמה והגר תושב עצמם, ולכן האיסור הוא רק בגר תושב שהוא שכירו ולקיטו של ישראל, שהוא כבוש תחת ידינו והרי הוא "כעבד עולם" דכיון שהישראל "מושל בגופו להשתעבד בו כמו בן אמתו ממש", לכן נמשכת עליו תורת שביתת שבת לענין עשיית מלאכה לרבו, ולכן סב"ל להרמב"ם שאפ"ל אם הגר תושב עושה מלאכה לישראל רבו שלא מדעת רבו ה"ז אסור, כי אין האיסור מצד שביתת ישראל, אלא מצד שביתת הגר תושב עצמו עיל"ש.

ולפ"ז נראה לתרץ קושית המגיד משנה על הרמב"ם שהביא הפסוק דולנפש בן אמתך והגר, בעבד ששל וטבל, והקשה המ"מ דבגמ' יבמות (מח,ב) מבואר דהאי קרא קאי לגבי עבד ערל, ולא לגבי עבד ששל וטבל, דעבד ששל וטבל ילפינן ממ"ש למען ינוח עבדך וכו' עיל"ש, ובפרט דהרמב"ם עצמו ממשך דזה קאי בעבד שהוא גר תושב וכו'.

ובשו"ת הרדב"ז הנ"ל כתב דלבתר דמרבינן עבד ערל, נכללו תרווייהו בקרא דוינפש, דעבד שמל מצוה למונעו גם ממלאכה לצורך עצמו, ובעבד ערל מצוה למונעו ממלאכה לצורך בעה"ב וכולהו בקרא דוינפש איכללו עיל"ש. ולפי השיחה יש להוסיף ביאור בזה דבדיוק הביא הרמב"ם האי קרא דוינפש גם על עבד שמל וטבל בכדי להוכיח דעבד שמל וטבל ועבד ערל הם בגדר אחד, דכשם דבעבד שמל וטבל חל האיסור מצד העבד עצמו, עד"ז ממש הוא בעבד ערל שחל חיוב עליו עצמו, להוציא משיטת הרשב"א דבעבד ערל האיסור אינו מצד העבד עצמו אלא מצד דזהו פרט בשביתת ישראל, ונפק"מ לדינא כנ"ל דעפ"ז נדע דאפי' אם עושה לצורך ישראל ע"ד עצמו אסור כיון דאין האיסור מצד שביתת ישראל, אלא מצד שביתת הגר תושב עצמו.

\*

ה. ג) בסעיל' ז' נתבאר שיטת המגיד משנה לפי הרמב"ם שהאיסור הוא רק בב"נ שקיבל עליו ז' מצוות והוא גר תושב, אבל בנכרי שלא קיבל עליו ז' מצוות ב"נ אינו בכלל האיסור (וכדעת הרמב"ן בתורת האדם שער ההוצאה הובא במ"מ שם) ולא כשיטת הרשב"א דאין חילוק בזה ואפי' עבד שלא קיבל עליו ז' מצוות דב"נ מצווין עליו, וטעמו של המגיד משנה הוא משום דהא דחל תורת שביתת שבת על העבד וגר תושב עצמם הוא מצד שליכות שלהם לדיני ישראל ותורת ישראל ע"י קבלתם הז' מצוות כתורת ישראל עיל"ש, ולכן סב"ל להמ"מ דלדעת הרמב"ם אין האיסור דוקא בשכירו ולקיטו אלא בכל גר תושב כיון דא"ז מצד שליכותו להישראל אלא מצד עצמו עיל"ש, משא"כ להרשב"א דהאיסור הוא מפני שביתת הישראל אין נפק"מ אם קיבל עליו ז' מצוות או לא עיל"ש.

ולפ"ז מובן דלדעת הרמב"ן דסב"ל כנ"ל דהציווי הוא רק אם קיבל עליו ז' מצוות מוכח דסב"ל ג"כ דזהו דין שחל עליהם מחמת עצמם ולא משום שביתת הישראל, ויש להעיר בזה במ"ש הרמב"ן (יתרו כ, ח) וז"ל: וטעם לקדשו שיהא זכרוננו בו להיות קדוש בעינינו כו' שתהא השביתה בעינינו בעבור שהוא יום קדוש להפנות בו מעסקי המחשבות והבלי הזמנים כו' וזהו טעם שביתת הבהמה שלא תהא בלבנו מחשבה עליה, עכ"ל. ולכאורה משמע בזה דסב"ל דהאיסור דשביתת בהמה היא פרט **בשביתת ישראל** שלא תהא בלבנו

מחשבה עליה, וא"כ מסתברא דכן סב"ל ג"כ בנוגע לשביתת עבדו כל הם בגדר אחד וכמ"ש הרמב"ם (שם): "כשם שאדם מצווה על שביתת בהמתו כך הוא מצווה על שביתת עבדו ואמתו" (שהציווי בנוגע להישראל שמוזהר עליהם הם באותו הגדר) ובשלמא להרמב"ם אפ"ל כמבואר בהערה 29 (וראה בההשמה בלקו"ש דשבת זו) דל"ל שהאדם מוזהר שגם בהמתו תשבות בשבת ולא משום שזהו שולל שביתת האדם עיל"ש, אבל להרמב"ן מבואר כנ"ל דמלאכת בהמתו שולל שביתת האדם וא"כ גם בנוגע לעבד כן, וא"כ אין זה מתאים לפי ביאור הנ"ל?

ואפ"ל עפ"י מה שראיתי בס' אור משה (מהג"ר מ"מ מנדלבוים ז"ל) שיצא לאור ז"ע בסל' צ"ה שהביא דברי הרמב"ן (המובא בב"י או"ח סל' תקכ"ו בד"ה כתב הרמב"ן) וז"ל: כתב הרמב"ן בספר תורת האדם, כתב בעל הלכות, עבדים דישראל אסור להם למיקבר מיתא דישראל ביו"ט א', דאמר רבא יתעסקו בו עכו"ם, אבל עבדים לענין מלאכה דשבת ויו"ט איתקש לתרוויליהו כו' ומ"מ לא נתברר לי מנין לו לבעל הלכות שיהא יו"ט כשבת לענין איסור עבדים, שאני אומר כיון שגזה"כ בשבת אין למדין ממנה יו"ט שאין למדים קל מחמור להחמיר כו' עכ"ל. ומקשה דהנה שיטת הרמב"ן בפ' אמור (כג, כד) דדין איסור מוקצה ועמל וטורח ביו"ט כמו בשבת הוא מקרא דשבתון שיהא יום מנוחה מן הטורח והעמל כו' עיל"ש, וכיון דעצם גדר השביתה ביו"ט היא כמו בשבת א"כ כיון דסב"ל להרמב"ן דשביתת בהמתו בשבת אינו איסור מצ"ע אלא פרט בשביתת הישראל וכן"ל מ"ש בפ' יתרו א"כ בודאי צ"ל דין שביתת בהמתו גם ביו"ט כיון דזהו גדר אחד עם שביתת שבת עיל"ש בארוכה, ומסיק דל"ל דהרמב"ן בס' תורת האדם לא סב"ל כהרמב"ן בפירושו לתורה, דשביתת בהמתו הוא פרט בשביתת האדם, ובמילא אין הכרח שיהא דין שביתת בהמתו ביו"ט כי אין ללמוד קל מחמור וכו' עיל"ש, ולפ"ז אפ"ל גם בעניננו דלא קשה על שיטת הרמב"ם בתורת האדם ממ"ש בפירושו עה"ת, ול"ע בזה יותר.

\*

ו. ד) והנה בכללות הדבר ל"ע לכאורה לדעת הרשב"א שהאיסור הוא בכל גר תושב אפילו אם אינו שכירו ולקיסו, דלכאורה מסתבר לומר דזהו משום שיש איסור על גר תושב

מצ"ע, ולא משום דזה שולל שביתת ישראל, כי אם מצד שלילת שביתה דישראל אין נפק"מ כלל אם הוא גר תושב או הוא נכרי סתם, דבשניהם עושה המלאכה עבור הישראל בשוה, ולמה רק כשהוא גר תושב ה"ז שולל שביתת הישראל, ואף דבהערה 31 מובא מהרשב"א דזהו גזה"כ עינ"ש, אבל מ"מ לכאורה אין בזה שום הסברה כלל, משא"כ אי נלמא שהוא דין דחל על הגר תושב מצ"ע אף דהוה גזה"כ מ"מ יש בזה קצת הסברה שאז שיך שיחול עליו איסורא דשבת, ובעבד שלא קיבל עליו ז"מ חל האיסור עליו מצד שייכותו לישראל כמבואר בסוף השיחה לפי שיטת הרמב"ם, ויל"ע. ועי' גם בספר המצוות להרמב"ם מצוה קנ"ד.

\*

ז. ה) במ"ש בהערה 47 דלהרמב"ם גר תושב יצא מכלל העמים כמ"ש הט"ז, וצויין גם לגליוני הש"ס ע"ז סד, ב. יש להעיר ג"כ במ"ש הרמב"ם הל' איסור ביאה פלי"ב ה"ו והבא על בת גר תושב אין הקנאין פוגעין בו וכמגיד משנה שם כתב דדין זה לא מבואר, ובס' משנת יעבץ חיו"ד סי' ג' תמה דמאי מהני מה שאביה קיבל שבע מצוות והוא גר תושב, אם היא לא קיבלה ז"מ הרי היא כשאר עכו"ם, דמאי מהני קבלת אביה לדידה, ואם היא קיבלה בעצמה שבע מצוות הרי היא בעצמה גר תושב א"כ מאי נפק"מ אם אביה קיבל שבע מצוות או לא קיבל? ומאריך ג"כ לבאר דדעת הרמב"ם דגר תושב לא הוי רק עכו"ם שמקבל עליו לקיים ז"מ דב"נ, אלא הוא חלות דין של גירות דחל על הגברא דין גר תושב ולכן צריך בל"ד דוקא כמו בכל גירות דצריך בל"ד, ולכן כתב הרמב"ם דיני גר תושב בפל"ד מהל' איסורי ביאה בדיני גרים, ולא כתוב בהל' מלכים דאיירי בדיני בני נח כיון דזהו מגדרי דין גירות ולכן זה פועל בדרך ממילא על בתו שחל עליו ג"כ הדין דגר תושב ולכן אין קנאין פוגעין בו עינ"ש בארוכה, וזהו כהמבואר כאן בהשיחה.

\*

ח. ו) בשליטת רש"י הידועה ביבמות מח, ב, דגר תושב מוזהר באיסור שבת דהמחלל שבת כעובד עבודת כוכבים ועינ"ש בתוס' מה שהקשו עליו, ולכאורה י"ל דאין כוונת רש"י שמצווה לגמרי אפילו לגבי מלאכת עצמו, אלא ע"ד

שיטת המגיד משנה וכפי שנתבאר בהשיחה דחל עליו דין שבת לגבי מלאכות שעושה בשביל ישראל, דאין זה רק פרט בשביתת ישראל, אלא דחל עליו מצ"ע ציווי דשביתה, כיון שהוא שייך לתורת ישראל וכו' ובמילא לא קשה קושיות התוס', וראה הערות וביאורים גליון רכ"ב סי' ל"ז.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי  
- ר"מ בישיבה -

ט. בלקו"ש חילי שרה תשמ"ח ס"ה מבאר הא דאיתא ביומא (יט, ב) עה"פ "ודברת במ" (בדברי תורה): "דרש רבי אחא ודברת במ, עשה אותן קבע ואל תעשם עראלי" (ועד"ז בספרי ורש"י ואתחנן (ו, ז)).

וצריך ביאור: מאי קמ"ל רבי אחא, הלא זו משנה מפורשת (אבות פ"א מט"ו): "שמאי אומר עשה תורתך קבע?"

ומתרץ כ"ק אדמו"ר שליט"א: עיקר כוונת המשנה היא בנוגע לקביעות בזמן וביחס למלאכה, שרוב היום צריך האדם להקדיש ללימוד התורה ולא למלאכה. וזהו "תורתך קבע", שמלאכת האדם צ"ל "עראלי", וכלשון הרמב"ם (הל' ת"ת פ"ג ה"ז) "עשה תורתך קבע ומלאכתך עראלי".

אמנם חידושו של רבי אחא הוא: "עשה אותן קבע ואל תעשם עראלי", הדגשת השלילה אינה ביחס למלאכה אלא בנוגע לדברי תורה עצמם - שאין לעשות דברי תורה ענין של "עראלי", והיינו כל יש והאדם עוסק זמן רב בלימוד התורה אבל התורה שהוא לומד היא אצלו "עראלי", שעניניו אינם נקבעים בנפשו ועד ששוכח עליהם במהרה, וזהו מה שמשמיענו ר"א "עשה אותן קבע ואל תעשם עראלי", שלימוד ד"ת צ"ל באופן שיהיו נקבעים במוחו של האדם, עי"ז שלומד ומשנן כל דבר הלכה כמה פעמים עד שמבינו על בוריו ונקבע במוחו וזוכרו היטב כו" ע"כ.

והנה לפי"ז מתורץ היטב כפל הלשון שברבי אחא שאומר: "עשה אותן קבע ואל תעשם עראלי", דלכא"ו ואל תעשם עראלי" מיותרת היא, וכמו שבמשנה, דשמאי מסתפק לומר החיוב בלבד: "עשה תורתך קבע" ואינו מוסיף (גם) השלילה "ואל תעשה אותו עראלי"?

אולם להנ"ל א"ש, ואין כאן כפילות הלשון כלל, אלא  
השלילה מבהיר את הכוונה במה שאומר בהחלוב (שאין  
הכוונה למה שאומר שמאי אלא) שהכוונה היא בנוגע לדברי  
תורה עצמם שצ"ל **נקבעים** בנפשו ובמוחו של האדם כנ"ל.

והנה עפ"י"ד הלקו"ש נראה לבאר מ"ש בתוספתא  
סנהדרין (פ"ד, ה): "והלא הדברים ק"ו, ומה אם מלך  
ישראל שלא עסק אלא בצרכי צבור נאמר בו והיתה עמו וקרא  
בו כל ימי חייו, שאר בני אדם עאכו"כ, וכיוצא בו  
(דברים לד) ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את  
ידיו וגו', וכן הוא אומר (שמות לג) ויהושע בן נון נער  
וכן הוא אומר (יהושע א) לא ימוש ספר התורה הזה מפיו  
והגית בו יומם ולילה, והרי הדברים ק"ו, ומה יהושע בן  
נון שעסק בכיבוש הארץ ועומד לחלקה לישראל נאמר בו לא  
ימוש וגו' שאר בני אדם עאכו"כ" עכ"ל - וכ"ה בירושלמי  
דסנהדרין (פ"ב ה"ו) עם קצת שינויים ע"ש.

והנה בס' "מחנה יוסף" על פסחים הקשה ב"פתח  
המחנה" שם (הערה 6), דלמה הוצרכו ללמוד גם ק"ו מיהושע  
בן נון ולא די בק"ו הראשון? ובפרט למש"כ הרמב"ם בפ"א  
מהל' מלכים ה"ג, וכ"ה ברשב"ם ב"ב (עה, א) ד"ה אוי,  
שיהושע מלך ה', ונתמנה ע"י משה רבינו ובית דינו, הרי  
כבר נכלל בק"ו הראשון?

והנראה לומר בזה, עפמ"ש ה"תורת חיים" בעירובין  
(סג, ב), דאיתא שם, מלמד שהלך בעומקה של הלכה מדשינה  
הכתוב, דכתוב אחד אומר וילן יהושע כלילה ההוא בתוך  
העם, וכתוב אחד אמר בתוך העמק, לכך דריש הכי, וכן  
משמע בפ"ק דמגילה (ג, א), ותרווייהו במלחמת על כתיבי  
- והיינו לאחר שהמלאך הוכיחו על ביטול תורה ע"ש.

והקשה ה"תורת חיים": "וא"ת מאי קמ"ל הכתוב דילן  
בעומקה של הלכה, פשיטא דיהושע תלמידו של משה לא היל'  
עוסק בתורה בהעברה בעלמא אלא בעומקה של הלכה?  
[ותירץ], ונראה דיהושע היל' עוסק בתורה גם ביריחו בתוך  
המצור, דאין תלמיד חכם רשאי לילך אפילו ד"א בלא תורה,  
אלא שלא היל' יכול לירד שם בעומקה של הלכה, לפי שהיל'  
במצור ושמתא בעיא צילותא, ולא היל' עוסק שם אלא  
בהעברה בעלמא, ובא המלאך להוכיחו על שלא היל' לן בתוך

העם כדי שלמוד בדקדוק כראוי לו, ולכך במלחמות עי כתיב, וילן יהושע בתוך העם, וכתוב בתוך העמק לאשמעינן דלכך הי' לו בתוך העם כדי שילך בתוך עומקה של הלכה" עכ"ל.

ומעתה י"ל, דלכן הוצרך בתוספתא ללמוד גם מיהושע בן נון, ולא די בק"ו הראשון, כיון דהק"ו הראשון משמיע לנו רק לגבי לימוד התורה בזמן, שכתוב במשנה "שמאי אומר עשה תורתך קבע" שהכוונה היא בנוגע לקביעות בזמן וביחס למלאכה וכו' - דמה אם מלך ישראל ... נאמר בו ... וקרא בו כל ימי חייו [אין הזמן], שאר בני אדם עאכו"כ.

ושוב בא הק"ו מיהושע בן נון (בתור הוספה) לאשמעינן גם ק"ו לגבי איכות ועומק הלימוד, דחידושו של רבי אחא "עשה אותך קבע ואל תעשם עראלי", היא בנוגע לדברי תורה עצמם, שצ"ל באופן שיהיו נקבעים במוחו של האדם, ע"י לימוד בעומק שמבינו על בוריו ונקבע במוחו וזוכרו היטב וכו' - דמה יהושע בן נון שעסק בכיבוש הארץ ועומד לחלקה לישראל נאמר בו לא ימוש וגו' [וכאן אינו מזכיר ענין הזמן ד"כל ימי חייו" שבק"ו הראשון, ועי' בירושלמי שם, אלא] כמ"ש ב"תורת חיים" הנ"ל שהלך בתוך עומקה של הלכה (איכות) - שאר בני אדם עאכו"כ שצריכים ללמוד באופן שיהיו נקבעים בנפשו ובמוחו של האדם, ולא די בנוגע לקביעות בזמן בלבד.

ולפי"ז מדויק מאד למה בק"ו השני מזכיר דוקא מאורע זו בלבד, ולא אומר בכללות "ימי חייו" כמו גבי הק"ו הראשון.

הרב ישכר דוד קלויזנר  
- נחלת הר חב"ד -

י. בלקו"ש ח"י"א ע' 338 בהוספות לפורים כותב שם בנוגע חיוב לחם בפורים וז"ל וכן מוכח דעת רבינו הזקן בשו"ע שלו סו' קפ"ז סעי' ח' ובסידורו דאינו חוזר בבהמ"ז אם שכח על הנסים אבל צע"ק ממשי"כ שם סו' קפ"ח סעי' י' ושמחת . . ואין . . שמחה בלא אכילת לחם כו' ע"ש ואכמ"ל ע"כ.

והנה במה שכתב שמוכח שאין חיוב בלחם מזה שאין חיוב לחזור באם שכח. לכאורה יש לחלק בין שבת ויו"ט לפורים שבשבת ויו"ט כשמברך חיוב הוא להזכיר המאורע של היום וא"כ כשחיוב בלחם הרי פירושו שיש בו חיוב להזכיר המאורע וא"כ מחיובינן לו לחזור משא"כ פורים הרי מדין הגמרא אין חיוב להזכיר אפ"ל כשיהי' חיוב בלחם וא"כ בוודאי כשאין מחזירין אותו אינו מוכח שפטור מלחם, וע"ז שפיר י"ל דהיום שכבר נהגו כולם לחובה הי' צריך לחזור אם יש בו חיוב לחם אבל עדיין יש לשאול דהא אמת שחיוב בלחם ומה שאינו חוזר הוא משום דלא עדיף מתפילה וכן הקשה המג"א.

ובמו"ק כתב לתרץ סי' תרצה וז"ל ואי משום אין מחזירין אותו בתפילה לק"מ דוודאי עדיף ועדיף בהמ"ז מתפילה לענין זה מאחר שכל עיקר הסעודה בשביל פורים היא ואם לא זכר מחזירין אותו ואם לא פורים אין מקום לסעודה וכיון שהיום גורם לסעודה ואינו גורם לתפילה ע"כ בהמ"ז עדיף בהא לענין חזרה עכ"ל.

ואולי י"ל שמס' קפ"ח לא קשה דהא שמחת יו"ט נוהג כל הימים גם בחוה"מ ובחוה"מ הרי כתב אדה"ז שאין מחזירין אותו א"כ לא חיוב בלחם וע"כ שמה שכתב ואין שמחה בלא לחם הוא רק ביו"ט ודבר זה צריך ביאור דהא הלימוד שהיא מושמחת היא גם בחוה"מ.

ונראה לומר דהנה הרא"ש ברכות פרק ז' סי' כ"ז כתב וז"ל הלכך נראה לרבינו יהודה דחיוב אדם לאכול פת ביו"ט משום שמחה משום חלקהו חציו לאכילה ועיקר אכילה הוא לחם, ע"ש.

ולכאורה למה הביא הלימוד משום "חלקהו" ולא מ"ושמחת" שהוא ברור יותר משום שמחה. אלא הביאור הוא שמ"ושמחת" לבד הי' אפשר לפרש ששפיר בבשר וילין ולכן הביא "חלקהו חציו לאכילה" ועיקר אכילה הוא לחם ועפ"ז מובן שבחוה"מ שאין בו חלקהו אינו חיוב בלחם אף שיש בו שמחה מצד ושמחת עלי' סוף תשובות מהרש"ל סי' מח וצע"ק למה אדה"ז בס' קפ"ח הביא ושמחת ולא מצד חלקהו ושמחת הרי יש בו חוה"מ.

וע"פ כהנ"ל יש להעיר על תשובת רע"א סי' א' ובהשמטות שכתב להוכיח שאשה מותר להתענות ביו"ט וכתב וז"ל דאיסור תענית ביו"ט נראה שהוא מדין עונג וכן הוא ברמב"ם והרי מצות עונג הוא בכלל מצות עשה דעצרת תהיה לכם ע"כ לענינו.

ובהשמטות כתב דלא מבעי לדעת הראב"ד זכו' שאשה אינה חייב בשמחה אלא אפילו אם אשה חייב בשמחה הרי זהו רק להיות אסור בהספד ותענית, אבל לא לחייב לחם וכתב שם להוכיח מזה שבחיה"מ חייב בשמחה ובכ"ז פטור מלחם ע"ש.

ולפי הנ"ל הרי לחם בא מצד חיוב שמחה ומה שבחיה"מ פטור הוא משום שיש רק החיוב של ושמחת ולא מעצרת תהיה לכם שחלקהו חצי לאכילה שגם היא בכלל שמחת יו"ט כמו שכתב הרא"ש וכן אפשר להעיר שבגמרא גופא כתבו "שמחת יו"ט נמי מצוה היא ומביא שם הכתוב עצרת וכו' " ע"ש, וברע"א מבואר שהוא בכלל מצות עונג.

וכן יש להעיר על שיטת אדמוה"ז דפטור מלחם מהא דכתב בסי' רע"ד סי' ה' בנוגע חיוב לחם בשבת וכתב שאפי' אוכל כל מעדנים ומיני תבשילין וכו' אינו יוצא ומביא שם טעם משום שעיקר הסעודה הוא הלחם שעליו יחיל האדם, וכן בסי' קפ"ח הנ"ל ובפורים הרי יש חיוב בסעודה ומצד זה גופא יתחייב בלחם.

ובאמת כן הוכיח במו"ק וכמדומה לי גם בנמוקי או"ח. וע"ז יש להעיר מסי' רע"ג סעי' ח' בנוגע קידוש במקום סעודה שאפשר לשתות יין וחמשת מיני דגן וז"ל לפי שהיין סועד הלב וחמשת המינים נקראים מזון לכך הם ראויים להקרא עליהם שם סעודה.

ובמו"ק כתב עוד להוכיח חיוב לחם מגמרא מגילה ז, ב שרבנן לא אתו ללמוד משום דטרידי בסעודת פורים ואם יוצאין בטעמי' בעלמא הלא יוכלו לפטור עצמן שלא לבטל בית מדרש ות"ת ע"ש א"כ מוכח שחייב דוקא בלחם ע"ש.

ונראה לומר עכ"פ לתרץ לאלו שפוטריין לחם, דהא אפשר לכאר באופן היפך שמהגמרא הנ"ל מוכח שמצוה להרבות בסעודת פורים כלומר שבעצם הם כבר יצאו סעודת פורים

ובכל זאת רצו להרבות, 'עי' בטור סי' תרצ"ה מצוה להרבות בסעודת פורים, וכתב הב"ח וז"ל בפ"ק רב אשי הוה יתיב קמיה דרב כהנא נגה ולא אתו רבנן א"ל דילמא טרידי בסעודת פורים שמעי' דשרי להרבות בסעודת פורים ושלא לבוא לבית המדרש מחמת טירדא דסעודות פורים דכיון דעסיק במצוה להרבות בסעודת פורים פטור ממצות ת"ת בבית מדרש ע"כ ע"ש.

הת' שניאור זלמן גאלדבערג  
- הלמיד בנישבה -

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

יא. בפרשתינו פרק כה פסוק ב: "ויקחו לי תרומה" פירש"י: "לוי לשמל".

כבר כתבו המפרשים, וגם בלקו"ש חט"ז ע' 284 מה קשה לרש"י שצריך לפרש "לשמל", ועוד כמה קושיות.

אבל לכאורה אפשר לפרש כפשוטו, שהרי בפ' תולדות כז, ט "וקח לי" פירש"י "משלי ואינם גזל", לכן מפרש רש"י כאן הכוונה "לשמל".

ומה שקשה לרש"י הוא שהי' צריך לכתוב "ויתנו" ולמה כתיב "ויקחו", וכן תי' "לוי" הוא מיותר.

הרב אהרן חייטריק  
- תושב השכונה -

יב. בפירש"י תקחו את תרומתי (כה, ב): א"ר ג' תרומות אמורות כאן, עכ"ל.

וצריך להבין, למה פירש רש"י זה דוקא על תיבות אלו, ולא על מה שכתב קודם לכן: "ויקחו לי תרומה", ולא על מה שכתוב אחר זה: "וזאת התרומה". \*

הרב וו. ראזענבלום  
- תושב השכונה -

יג. פרק כה פסוק ט ד"ה ככל אשר אני מראה אותך ופי' רש"י כאן את תבנית המשכן.  
\*\*\*\*\*

\* אולי מפני שהקושיא מתעוררת בפעם הב' שנזכר מלת "תרומה" דלכאורה היא מיותרת (ביחד עם המלים תקחו את דכ"ז מיותר).

ובפרק כה פסוק מ ד"ה וראת ועשה פל' רש"י ראה כאן  
בהר תבנית שאני מראה אותך.

וצריך להבין מה קשה בשני פסוקים אלו שרש"י צריך  
לפרש. \*

הת' אברהם קעלער  
- תלמיד במתיבתא -

יד. בפירש"י עה"פ כה, חל: "כרובים - דמות פרצוף  
תינוק להם. ולקמן כו, א כרובים. . פרצוף א' מכאן  
ופרצוף א' מכאן ארל' מצד זה ונשר מצד זה. ובפסוק כו,  
לו, מפרש כרובים ציורין של בריות, ובבראשית ג, כד מפרש  
הכרובים מלאכי חבלה.

וכן קשה להבין חמש שהרי בפ' יתרו כתיב לא תעשה לך  
פסל וכל תמונה, איך צוה לעשות זה על הארון כמבואר  
במכילתא (וכן הקשה אברבנאל). ולמה אין רש"י מתרץ  
קושי' זו.

(ענין הכרובים ע"פ פרד"ס בתורה מבואר בארוכה  
באוה"ת עה"פ).

הרב אהרן חילטריק  
- תושב השכונה -

טו. בפרשתינו פרק כה פסוק חל מפרש רש"י בד"ה "מקשה":  
בטדיל"ץ בלע"ז (געהאממערט) כמו (דניאל ה, ו) דא לדא  
נקשו, ע"כ.

ובפרק כה פסוק לא מפרש רש"י בד"ה "מקשה": תרגומו  
נגיד לשון המשכה וכו' ומסיים בטדיל"ץ בלע"ז  
(געהאממערט) כמו (דניאל ה) דא לדא נקשו, ע"כ.

\*\*\*\*\*

\* דק"ל לרש"י איפה מצינו שהראה הקב"ה למשה תבנית  
המשכן וכליו, לכן מוסיף רש"י מלת "כאן".  
המערכת

וצריך להבין:

(א) למה צריך רש"י לחזור ולפרשו ענה"פ?

(ב) מה קשה לרש"י כאן (פסוק לא) שצריך להביא פל' התרגום שאינו קשה לרש"י לעיל (פסוק יח)? \*

ושם בד"ה הא' מעתיק רש"י המלים מקשה תיעשה המנורה וז"ל שלא יעשנה חוליות ולא יעשה קני' ונרותי' איברים איברים ואח"כ ידביקם כדרך הצורפין שקורין שולדיר"ץ אלא כולה באה מחתיכה אחת ומקיש בקורנס וחותר בכלי האומנות ומפריד הקנים אילך ואילך.

וצריך להבין:

(א) ממ"נ אם הלשון בלע"ז עם הפירוש מקשה צריך להיות בשתי ד"ה שונים כמו כאן א"כ מדוע לעיל גבי ארון העתיק רש"י את זה בד"ה אחד ואם צריך להיות בד"ה אחד מדוע כאן העתיק בשתי ד"ה בפ"ע.

(ב) מדוע כאן העתיק תיבת המנורה.

הת' מרדכי נלומאן  
- תלמיד בישיבה -

ועד"ז שאל הת' אליהו מיכל הלוי לאבקאווסקי  
- תלמיד במתיבתא -

\*\*\*\*\*

\* אולי ל"ל בזה שיש חילוק כללי בין הכרובים שנעשו מקשה מן הכפורת (אבל הכפורת עצמו לא נאמר בה מקשה בפש"מ) משא"כ המנורה כל כולה הו' מקשה, אבל לא היתה מקשה מן ד"א (כמו הכרובים מן הכפורת) וא"כ אינו דומה למקשה הנאמר בכרובים, וכן מוסיף רש"י תרגומו נגיד הלינו שהאברים הם נמשכים מן העשת ע"י הקשת הקורנס, ודו"ק.

המערכת

טז. בפרשתנו פכ"ה פסוק י"ח כ' רש"י ד"ה מקשה בנוגע להכרובים "בטדי"ץ בלע"ז כמו דא לדא נקשן".

וצריך ביאור למה חזר על פירוש זה אצל המנורה (כה, לא) ד"ה מקשה "...ולשון מקשה מכת קורנס בטדי"ץ בלע"ז כמו דא לדא נקשן".

גם צריך להבין שהרי כבר הסביר אצל הכרובים "שלא תעשם בפני עצמם ותחברם בראשי הכפורת לאחר עשילתם כמעשה צורפים שקורין שולדיר"ץ כו", וחוזר על ענין זה עוד הפעם אצל המנורה.

עוד אפשר לדייק למה בפסוק ל"א רש"י מצטט "המנורה", דלכאורה פירושו קאי רק על אופן של **מקשה תיעשה**. \*

\*

על כפילת הביאור באופן של "מקשה", ניחא לומר שרש"י דייק בפרשת המנורה מילת **תיעשה**, שמורה שתיעשה מאליו (כאליו), והכוונה, שע"י הכאה בקורנס לסלק החלק הבלתי רצוי נשארת "ממילא" קני המנורה (על דרך "חק תוכות") וזהו "תיעשה" - ע"י הכאה בקורנס, ולא חיבור חוליות של המנורה עצמה, משא"כ אצל הכרובים כתוב בפסוק **תעשה** (ולא תיעשה), ולכן צריך לומר שהכרח "מכה בקורנס" היא רק **מפירוש המילה של "מקשה"** בלבד, וא"כ הבן חמש רוצה לדעת אם אופן עשילת הכרובים והמנורה שהיא "מכה בקורנס" הוא בגלל א) פירוש מילת מקשה בלבד. ב) (גם) מלשון תיעשה, כנ"ל.

הת' מנחם שלינגרטן  
- תות"ל 770 -

יז. בפרשתנו פרק כ"ה פסוק י"ט מעתיק רש"י המלים ועשה כרוב אחד מקצה וז"ל שלא תאמר שנים כרובים לכל קצה וקצה לכך הוצרך לפרש כרוב אחד מקצה מזה. \*\*\*\*\*

\* עיין במ"ש המערכת בהערה שלפנ"ז.

המערכת

וצריך להבין מכיון שרש"י פירש שלומדים זה מכרוב אחד מקצה מזה א"כ מדוע העתיק תיבת ועשה והי' לו להעתיק תיבת מזה.

הת' אליהו מיכל הלוי לאבקאוסקי  
- תלמיד במתיבתא -

חי. בפירש"י ד"ה ודברתי אתך מעל הכפורת (כה, כב):  
ובמקום אחר הוא אומר וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר זה המשכן מחוץ לפרכת נמצאו שני כתובים מכחישים זה את זה בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם ובבא אל אהל מועד וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת וגו' משה הי' נכנס למשכן וכיון שבא בתוך הפתח קול יורד מן השמים לבין הכרובים ומשם יוצא ונשמע למשה באהל מועד, עכ"ל.

וצריך להבין:

(א) הבן חמש למקרא עוד לא למד מה שכתוב במקום אחר. וכאן על אתר, לכאורה הכל מובן, ואם כן, למה צריך רש"י לפרש כל זה.

(ב) עיין בפירש"י בתחילת פרשת ויקרא ד"ה מאהל מועד לאמר, וז"ל: יכול מכל הבית ת"ל מעל הכפורת יכול מעל הכפורת כולה ת"ל מבין שני הכרובים, עכ"ל.

והנה, לכאורה גם כאן בא רש"י לתרץ הסתירה שיש בין שני הכתובים, וכנראה לא סמך על מה שפירש בפרשתינו, ואם כן, למה לא שאל כאן, (ע"ד ששואל בפרשתינו) שיש שני כתובים המכחישים זה את זה.

וגם אינו מתרץ הסתירה (ע"ד שתירץ בפרשתינו) ש"בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם", אלא: "ת"ל מעל הכפורת מבין שני הכרובים", דהיינו שהפסוק שבפרשתינו **מגלה לנו**, שמה שנאמר בפרשת ויקרא "מאהל מועד", הוא לא **מכל** האהל מועד רק מבין שני הכרובים, ומסתימת לשונו של רש"י כאן נראה לכאורה **סאין צריך** על זה כתוב שלישי.

[דרך אגב, צריך להבין, מהו כוונתו של רש"י במה

שאומר (בד"ה מאהל מועד, הנ"ל): "יכול מעל הכפורת כולה ת"ל מבין שני הכרובים".

מה שרש"י אומר: "יכול מכל הבית", מובן, היות שבפסוק זה נאמר: "מאהל מועד", ולא נאמר **כאן**: "מעל הכפורת מבין שני הכרובים", הילתי יכול **לטעות** בזה.

אבל בפרשתינו שנאמר: "מעל הכפרת" ותיכף **בסמיכות** לזה בלי שום הפסק נאמר: "מבין שני הכרובים", מה שניך לומר: "יכול מעל הכפורת כולה", ולא ידך גיסא, אם יש הכרח לרש"י לפרש זה, למה לא פירש זה בפרשתינו].

ג) עינין בפירש"י בסוף פרשת נשא ד"ה ובבא משה (ז, פט), וז"ל: שני כתובים המכחישים זה את זה בא שלשלי והכריע ביניהם כתוב אחד אומר וידבר ה' אליו מאהל מועד והוא חוץ לפרכת וכתוב אחד אומר ודברתי אתך מעל הכפרת בא זה והכריע ביניהם משה בא אל אהל מועד ושם שומע את הקול הבא מעל הכפרת מבין שני הכרובים הקול יוצא מן השמים לבין שני הכרובים ומשם יצא לאהל מועד, עכ"ל.

והנה, כנראה לא סמך רש"י על מה שפירש בפרשתינו, אבל יש כמה **שינויים** בלשונו ממה שפירש בפרשתינו:

1) בפרשתינו: **מתחיל להביא הפסוקים, ומסלים** שהם מכחישים זה את זה.

בפרשת נשא: **מתחיל שיש פסוקים שמכחישים זה את זה** ויש פסוק שלשלי שמכריע ביניהם, **ואח"כ** מביא הפסוקים.

2) בפרשתינו: "משה הי' נכנס למשכן וכיון שבא בתוך הפתח קול יורד מן השמים".

בפרשת נשא: "משה בא אל אהל מועד ושם שומע את הקול".

וצריך להבין מהו הכרחו של רש"י לפרש בפרשתינו ששמע הקול **תיכף** שנכנס **בתוך הפתח**, ולכאורה הי' יותר כבוד למשה אם הי' הקב"ה "ממתין" עד שנכנס לאהל מועד ולא רק **בתוך הפתח**.

וגם הבן חמש למקרא יודע שכשאורח חשוב בא לביתו לדבר עם אביו, ואפילו לזמן קצר, מכבד אביו את האורח להכנס להבית ולדבר עמו שם, ולא בפתח הבית.

עוד צריך להבין **אריכות** לשונו של רש"י בפרשת נשא: "ושם שומע את הקול הבא מעל הכפרת מבין שני הכרובים הקול יוצא מן השמים לבין שני הכרובים ומשם יצא לאהל מועד".

ולכאורה, למה לא אמר **בקיצור** (ע"ד שאמר בפרשתינו): "קול יורד מן השמים לבין הכרובים ומשם יוצא ונשמע למשה באהל מועד".

ד) עיין בפירש"י בסוף פרשת פקודי ד"ה ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד (מ, לב), וז"ל: וכתוב א' אומר ובבא משה אל אהל מועד בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם כי שכן עליו הענן אמור מעתה כל זמן שהי' עליו הענן לא הי' יכול לבוא נסתלק הענן נכנס ומדבר עמו, עכ"ל.

וצריך להבין, אם רש"י בא בפרשתינו ליישב סתירות מפסוקים הכתובים במקום אחר, למה אין רש"י מתרץ גם סתירה זו בפרשתינו.

ושאלה זו הוא יותר חזקה מהשאלה שרש"י מביא ומתרץ, שמפסוק זה משמע (קודם) תירוצו של רש"י, בפרשת פקודי) שלא רק שהקב"ה דיבר עם משה באהל מועד ולא מעל הכפורת, אלא שבכלל לא הי' משה יכול לבוא אל אהל מועד.

והנה כמדומה לי שכ"ק אד"ש ביאר פעם שכשרש"י שואל מפסוק הכתוב במקום אחר שהבן חמש למקרא עוד לא למד, אין הפירוש בזה **שעיקר** שאלתו הוא מאותו הפסוק, אלא שעיקר שאלתו נצמח ממה שכתוב על אתר או ממה שהבן חמש למקרא כבר למד, ומה שמביא הפסוק ממקום אחר הוא רק לחזק ולהביא סעד לשאלתו.

ואם כן, כן הוא גם בנידון דידן, שמוכרחים לומר שעיקר שאלתו של רש"י הוא ממה שכתוב כאן על אתר או ממה שהבן חמש למקרא כבר למד, ומה שכתב "ובמקום אחר הוא אומר" הוא רק לחזק שאלתו.

ולפי ביאור זה, אולי הי' אפשר לומר בדוחק גדול, עכ"פ, שהי' קשה לרש"י איך התיר הקב"ה למשה לכנוס לקדש הקדשים, בלי ליטול נעליו מעל רגליו, שהרי בפרשת שמות (ג, ה) אמר הקב"ה למשה: ...שעל נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא.

ולא מצינו שהקב"ה יאמר זה למשה בנוגע כניסתו לדבר עמו. הגם שמקום זה ג"כ הי' מקום קדוש. \*

\*

יט. בפירש"י ד"ה אשה אל אחותה (כו, ג): כך דרך המקרא לדבר בדבר שהוא לשון נקבה ובדבר שהוא לשון זכר אומר איש אל אחיו כמו שנא' בכרובים ופניהם איש אל אחיו, עכ"ל, וצריך להבין למה פירש זה רש"י כאן ולא אצל הכרובים, ששם נאמר "איש אל אחיו". \*\*

הרב וו. ראזענבלום  
- תושב השכונה -

כא. בפרק כו פסוק טו ד"ה עצי שטים עומדים, ורש"י מפרש רק עומדים, ואינו מובן למה מצטט רש"י גם המלים עצי שטים. \*\*\*

הת' אברהם קעלער  
- תלמיד במתיבתא -

\*\*\*\*\*

\* ואולי יש להוסיף בזה כי הבן ה' יודע שרק כה"ג נכנס לפני ולפנים וזה רק ביוהכ"פ וא"כ קשה כנ"ל.

\*\* לכאן הוא פשוט, שאצל כרובים - שרש"י בעצמו פירש לעיל (כה, יח ד"ה כרובים) "פרצוף תינוק" מובן ששם שייך הביטוי "איש אל אחיו", אבל אצל יריעות איך מתאים "אשה אל אחותה" לכן מפרש רש"י שכן דרך המקרא, ועל השינוי מכאן ללעיל משנה רש"י שזהו ל' זכר וזהו לשון נקבה.

\*\*\* דקשה כל על עומד ולא שוכב ולכן מפ' רש"י

כב. בפירש"י ד"ה והקמות את המשכן (כו, ל): לאחר שיגמור הקימהו, עכ"ל.

וצריך להבין, מה אינו מובן כאן, ומהו הפירוש ברש"י כאן. \*

ועיין בשפתי חכמים, אבל לכאורה פירושו דחוק קצת.

\*

כג. בפירש"י ד"ה הראית בהר (שם): קודם לכן שאני עתיד ללמדך ולהראותך סדר הקמתו, עכ"ל.

והנה מכאן משמע שהציווי על מלאכת המשכן הי' כשמשה רבינו הי' בהר.

וכן כתיב (כה, ט): ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו. ועיין שם בפירש"י: כאן את תבנית המשכן, עכ"ל.

וכן כתיב (כה, מ): וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר. ועיין שם בפירש"י: ראה כאן בהר תבנית שאני מראה אותך, עכ"ל.

וצריך עיון, איך יתאים זה עם מה שפירש"י בפרשת כי תשא ד"ה ושב אל המחנה (לג, יא): ... וירד והתחיל לצוותו על מלאכת המשכן, עכ"ל.

\*\*\*\*\*

שהכוונה על הקרשים (לא העצים) שיהיו זקופים וכו'.

\* דלכאור' קשה בפשט"מ מהו הפי' "והקמת את המשכן" דלאחר שלמד כל הפרשה "עצי שטים עומדים", "שתי אדנים תחת הקרש וגו'", "והברית התוכן בתוך הקרשים וגו'" וכו' וכו' הרי המשכן כבר הוקם! וא"כ מה מקום לומר עוה"פ "והקמת"?! לכן מפרש רש"י שהכוונה בזה שלאחר שתגמור לעשות הקרשים וכו' אז תקומו - וכמו שממשיך

שמפשות לשוננו של רש"י שם נראה שהציווי מהקב"ה  
לשמה על מלאכת המשכן לא היל' עד שירד מן ההר. \*

הרב וו. ראזענבלום  
- תושב השכונה -

כד. בפרק כז פסוק ח בפסוק כאשר הראה אותך בהר כן  
יעשו.

לכאורה בכל מקום משתמש הפסוק בל' יחיד ועשית,  
ונתתה, למה כותב כאן הפ' כן יעשו ל' רבים, ורש"י אינו  
מפרש זה.

הת' אברהם קעלער  
- תלמיד במתיבתא -

**רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י דפ' תצוה**

נת' בהתוועדות	פרק ופסוק ד"ה	כז, כ
-----	---	-----
(1) תצוה תשכ"ה	ואתה תצוה. זך.	
(2) תצוה תשכ"ז	ואתה הקרב אליך.	כח, א
(3) תצוה תשכ"ז	לקדשו לכהנו לי.	כח, ג

\*\*\*\*\*

בד"ה שלאח"ז הראות בהר - "סדר הקמתו".

\* אולי א"ל שמ"ש שם רש"י "לצוותו על מלאכת  
המשכן" הכוונה על בנייתו והקמתו בפועל, אבל משה כבר  
נצטווה ע"ז וראה את המשכן בהר קודם לזה.

המערכת

(4) תצוה תשל"ז	חושן.	כח, ד
(4) תצוה תשל"ז	ואפוד.	שם
תצוה. תשא תשל"ה	כתולדותם.	כח, י
תצוה תשכ"ו	חושן משפט.	כח, טו
(5) תצוה תשכ"ו	את האורים ואת התומים.	כח, ל
(6) תצוה תשל"ב	לא יקרע.	כח, לב
(7) תצוה תשל"ה	רמוני.	כח, לג
תצוה תשמ"ג	רמוני.	שם
תצוה תשמ"ג	למה אין רש"י מפרש את התלבות "קדש לה'".	כח, לו
מוש"פ תצוה תשל"ט	ומלאת את ידם.	כח, מא
תצוה. תשא תשמ"ה (8)	והלכשת אותם את אהרן ואת בניו אתו.	שם
תצוה תשמ"ה	מכנסי בד.	כח, מב

- תרומה תשמח -

כח

תצוה. תשא תשמ"א (9)	ומתו.	כח, מג
תצוה תשמ"א (9)	לקח.	כט, א
תצוה תש"מ	ונועדתי שמה.	כט, מג
תצוה תשכ"ה (10)	קודש הקדשים.	ל, י

\*\*\*\*\*

(1) יא 127 ואילך. (2) ו 170 ואילך. (3) שם 171  
ואילך. (4) תצוה תשמ"ה (לקו"ש חכ"ו ע'...). (5) יא 133  
ואילך. (6) טז 328 ואילך. (7) ראה שם 336 ואילך.  
(8) פקודי תשמ"ה (לקו"ש חכ"ו ע'...). (9) כא 181 ואילך.  
(10) ו 179 ואילך.

נערך ע"י הרב יוסף יצחק שגלוב  
- תושב השכונה -

## ש ו נ ו ת

---

כה. בקהלת יעקב מערכת יתד (האחרון ס"ב) שרומז על תרין משליחין יתד ג'מטרל' ב"פ אור (ראה גם דרך חלים בישע' 78) ומשיח נק' אור כמ"ש ויאמר אלקים להי' אור שהוא אורו של משיח כמ"ש בב"ר ונודע דתריין משליחין תרין יודין דאל"ף . . יתד ר"ת תרין יודין דאל"ף.

ולהעיר מאוה"ת תצוה ס"ע א' תקפג ובת"י [ובתרגום לונתן] בזכרי' סל' יו"ד ע"פ [ד] ממנו פנה ממנו יתד תרגם מלכא משיחא.

הרב זוסיא חן  
- לירושלים עיה"ק -

כו. בגליון תכט ול' העירו אודות פיוט לכה דודי מדוע הקדים הפיוט שמור לפני זכור הלא זכור הוא בפרשת יתרו ושמור בפרשת ואתחנן? ותירצו בפשטות שהרי כל הפיוט בתחילת כל חרוז הוא ר"ת של שמו "שלמה הלוי" לכן הקדים שמור לפני זכור.

והנה ידוע לכל גודל קדושת המחבר דפיוט לכה דודי מהר"ש אלקב"ץ שחיברו ברוח הקודש שנתקבל לאמרו בכל תפוצות ישראל והרבה פירושים נכתבו לבאר כל תיבה ותיבה בדקדוק ויסודו בקבלה כו' ודיוק הנ"ל נתבאר בספה"ק מאור ושמש פ' ואתחנן וז"ל שמור את לום השבת לקדשו וגו' ובדברות הראשונות נאמר זכור את לום השבת וגו' ויש להבין מה שאנו אומרים בפזמון לכה דודי שמור וזכור בדיבור אחד גו' ולמה שינה הפזמון לכתוב שמור קודם זכור, הענין דאיתא לעולם יכנס אדם שני פתחים ואח"כ יתפלל והרבה פירושים נאמרו ע"ז ועיקר הפירושים של שני הפתחים הוא לראה ואהבה שהם שני שערים ופתחים שעל"ז יוכל להתפלל ותעלה תפילתו למעלה כי צלותא בלא דחילו ורחימו לא פרחא לעילא והיראה היא מדת מלכות שמים והוא שער לה' צדיקים יבואו בו והיא הפתח ושער הראשון ואחריו הוא השער האהבה ואיתא בזה"ק תרי שבתות שבת דמעלי שבתא ושבת דימא שבתא ושמור הוא מדת מלכות שבת דמעלי שבתא וזכור הוא לומא שבתא ולפלי"ז שפיר יסד

הפייט שמור וזכור בדיבור אחד ברישא שמור והדר זכור כי יראת שמים היא שער הראשון אשר צדיקים יבואו בו, עכ"ל.

ויש להעיר ג"כ בענין השיר והזמרה ב"לכה דודי" שמובא בספר "נוהג כצאן יוסף" שמקבלים השבת "בשמחה גדולה ושירות נאים ותשבחות וברננים".

וגם עיין בספר "דברי קהילות" מנהגי פרנקפורט שמזכיר המנהג להחלפת הניגונים באמצע הפזמון ומזכיר שם טעם עי"ש.

ולכהנ"ל ובארוכה עיין במבוא הספר אילת אהבים (על שיר השירים למהר"ש אלקבץ) הנקרא "שיר המעלות לשלמה" וכו'.

הת' בנציון אסטער  
- תלמיד בישיבה -

כז. בספר המאמרים ה'תש"י קונטרס פורים בשלחה פסקא ז' דף 140 מובא כך (והננו מעתיק את הלשון): מיר דארפען וויסען די ענינים ווי זיי זיינען למעלה, יעדע זאך ווי דאס איז אין שרש. מיט בערך 49-50 יאר צוריק אין יאר נד-נה האבען דאן די פראפעטארען אויסגעפונען "א נליעם אדער אין מוח, וואס דער אדער העלפט אין זכרון און אין העמקה". איינער פון די בני בית (מצויין בהערה שזה היל' הר' מנחם מענדל זייל אחי אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע). האט דאס דערציילט מיט גרויס התפעלות צו הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק ביים עטען. הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק האט אויסגעהערט און גארניט געזאגט. נאכן בענטשען האט ער געזאגט, מען זאל א וויילע צו ווארטען, איז אריינגעגאנגען צו זיך אין חדר און האט פון דארט ארויס געבראכט א קליין ביכעל כת"י פון הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי און האט געוויזען אז עס ווערט דארט אין 6-7 שורות געבראכט וועגן דעם אדער. הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי איז דארט מבאר, "אז עס איז פאראן א אדער אין מוח וואס ער איז מלא אידים, און איז זיך מתנענע - באוועגט זיך - הין און צוריק און דאס העלפט אין זכרון און אין

העמקה. אז דער אדער באוועגט זיך צו דעם מוח חכמה און בינה העלפט דאס אין זכרון און אז ער באוועגט זיך צו דעם זייט פון מוח הדעת העלפט דאס אין העמקה, דערפאר זעהן מיר, אז ווען א מענטש וויל זיך אויף עפעס דערמאנען הוליבט ער אויף דעם קאפ און ווען ער וויל זיך אין עפעס פארטיפען בויגט ער איין דעם קאפ". האט מען געפרעגט ביי הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק: איז דאך הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי געווען א גרויסער פראפעסאר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק האט אויף דעם געענטפערט: ער - הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי - האט דאס געוואוסט, ווייל למעלה אין אדם העליון איז דאס פאראן, ממילא איז דאס ביים אדם למטה זיכער אויך דא, עכדה"ק.

ומצאתי בהשגחה פרטית ספר המדבר אודות ענין זה ספר "שבילי אמוה" להרב מאיר אלדבן זצ"ל דף ל"ה ע"ב - מספר 70 שם מדבר אודות המוח שבראש, וזה לשונו: "...ודע כי בחדר התיכונל הנקרא שופט יש בו שביל אחד חלול ונכנס הרוח המרגיש משני החדרים אשר לפניו אל החדר האחרון דרך אותו השביל ויש בו מעט מהמוח וצורתו כדמות תולעת עולה ויורד באותו השביל אל החדר האחרון ובו יזכור מה ששכח. ומפני זה מי שמבקש לזכור איזה דבר זוקף ראשו ומסתכל כלפי מעלה כדי לסייע לאותו השביל להפתח וליזכור. וכאשר רוצה להבין כופף ראשו כדי שישגור השביל ההוא דאז ישאר הרוח באותו החדר הנקרא שופט עד שידע תכונת הדבר שרוצה להבין...".

עד כאן דבריו, ולא באתי אלא להעיר, והרוצה יעיין שם באריכות על כל זה.

הת' אהרן יעקב רייניץ

- תות"ל 770 -

## לזכות

הילד מנחם מענדל שיחי'

לאורך ימים ושנים טובות

נולד י"ז שבט

ונכנס לבריתו של א"א ע"ה

ביום כ"ד שבט, שנת תשמח שנת הקהל

ולזכות אחיו ואחיותיו

שטערנא, משה משל, שניאור זלמן, לוי יצחק, נתן נטע,

חנה, ישראל נח, שיינע גיסע, דובער שיחיו



נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת ר' חיים עזרא זוג' מרת דינה פערלא שיחיו צפתמן